

Komunikat FEE

Grudzień 2008 r.

Wkład Profesji Księgowych do Debaty na temat Kryzysu (I)

Przemyślenia na temat kryzysu

FEE chciałaby wnieść swoje uwagi oraz doświadczenie do debaty nad obecnym kryzysem, a także propozycje rozwiązań dla złagodzenia jego efektów oraz przyspieszyć proces dochodzenia do okresu sprzed kryzysu. Niniejszy dokument poświęcony jest analizie kryzysu; dwa pozostałe dokumenty poświęcone zostały kwestiom szczególnie istotnym dla biegłych rewidentów w czasie kryzysu finansowego (II) oraz szczególnej sytuacji małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) (III).

Informacje na temat FEE

FEE reprezentuje 43 zawodowe instytuty księgowych oraz biegłych rewidentów z 32 krajów Europy, w tym ze wszystkich 27 państw Unii Europejskiej. Skupia ponad 500 tys. zawodowych księgowych. Reprezentując profesję, FEE ma na względzie interes publiczny. Zawodowi księgowi pracują w różnym charakterze: wykonując zawód, pracując w biznesie oraz sektorze publicznym. Bazując na praktycznym doświadczeniu pozyskanym dzięki codziennemu zaangażowaniu we wszystkie aspekty gospodarki oraz na wartościach leżących u podstaw praktyki zawodowej, FEE jest przekonana o powinności wniesienia swojego wkładu do przedmiotowych dyskusji.

Historia

Stopniowa ewolucja kryzysu, jaki w pierwszej kolejności dotknął amerykański rynek kredytów hipotecznych obarczonych dużym stopniem ryzyka (ang. „subprime mortgage market”), w stronę globalnej gospodarki stała się faktem. Konsumenci, inwestorzy oraz spółki cierpią z powodu ogromnego kryzysu zaufania. Banki, które uzależniły swoją płynność finansową od środków finansowych dostępnych na rynkach, spotkały się z ich brakiem. Inwestorzy obserwowali dramatyczne spadki akcji. Spółki mierzą się z sytuacją, w której ich marże oraz obroty zostały zmniejszone, pojawia się większa potrzeba finansowania działalności przez banki, i to w czasie, gdy banki dążą do poprawy swoich wskaźników kapitałowych dzięki redukcji akcji kredytowych.

Połączenie niewielkiej dostępności kredytu oraz znacznego poziomu popytu na niego, zarówno ze strony osób fizycznych, jak i podmiotów, jest niebezpieczne. Dodatkowo wiele spółek, w reakcji na zagrożenie recesją, redukuje liczbę pracowników, wstrzymuje procesy inwestycyjne oraz rozwój, co z kolei pociąga za sobą obniżenie zaufania do rynku.

W trudnym pod względem gospodarczym okresie możliwość popełnienia oraz wykrycia oszustwa jest obciążona większym stopniem prawdopodobieństwa i dodatkowo potrafi mieć bardziej szkodliwy wpływ na podmioty, które obecnie są bardziej wrażliwe oraz niestabilne,

aniżeli byłyby w normalnych warunkach ekonomicznych. To zarząd w pierwszej kolejności odpowiada za wykrycie oszustwa, jednakże cały personel, który tworzy łańcuch sprawozdawczości finansowej w danym podmiocie, powinien także poświęcać należytą uwagę na tego typu działania.

Profesja księgowych ma za zadanie wnieść swój istotny wkład celem przywrócenia zaufania do mechanizmu rynkowego oraz zrodzenia zaufania pomiędzy uczestnikami rynku.

Ogólne komentarze

Potrzebna jest wyważona reakcja – jednakże powinna być także, w razie potrzeby, podjęta akcja decyzyjna. W krótkim okresie czasu rządy, Komisja Europejska oraz regulatorzy muszą przedsięwziąć wszelkie niezbędne kroki celem niezwłocznej reakcji na pojawiające się problemy. Osoby odpowiedzialne za politykę powinny jednakże zadbać o to, ażeby nie reagować na zasadzie naturalnych odruchów (ang. „knee jerk responses”), co miałyby niewielką wartość praktyczną, a mogłyby spowodować dalsze negatywne reperkusje dla gospodarki.

Profesja księgowych zajmuje się pomocą w przywracaniu zaufania. Księgowi, niezależnie czy pracują w zawodzie, biznesie, czy też sektorze publicznym, podnoszą zaufanie do informacji finansowych. Kluczową rolą do odegrania przez profesję jest umożliwienie użytkownikom, w tym kredytodawcom, zawierzenia w większym stopniu w sprawozdania finansowe oraz umożliwienie biznesowi komunikowania się z udziałowcami w sposób bardziej efektywny.

Sprawozdawczość finansowa jest kluczem do przywrócenia zaufania do rynku

Istotne jest, ażeby sprawozdawczość finansowa w dalszym ciągu dostarczała udziałowcom informacji, której potrzebują. Potrzeby inwestorów, głównych użytkowników sprawozdań finansowych, muszą być najwyższym priorytetem.

FEE podziela analizę dotyczącą wyceny wartości godziwej w Raporcie nt. Kryzysu Finansowego, przygotowaną dla Prezydenta Sarkozy'ego przez René Ricol, byłego prezesa Międzynarodowej Federacji Księgowych (IFAC, „International Federation of Accountants”): *“Ta metoda wyceny ujawnia zyski i straty bardzo szybko i stąd jest ważnym i korzystnym posunięciem w procesie sprawozdawczości finansowej. Niestabilność wycen w postaci równania do rynku (ang. „mark-to-market valuations”), w porównaniu z kosztem historycznym, pokazuje jedynie rzeczywistość gospodarczą, w jakiej znajdują się uczestnicy rynku.”* Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) w znacznym stopniu przyczyniły się do tego, iż już na wczesnym stadium rozwoju danej sytuacji, doszło do ujawnienia rzeczywistości gospodarczej, w jakiej znajdują się uczestnicy rynku.

Wpływ oddziaływań pomiędzy ostrożnościowymi regulacjami a finansowymi zasadami rachunkowości na zamieszanie finansowe musi zostać poddany analizie, jak zostało to wskazane w ostatniej deklaracji G20, celem zapewnienia, że rozwiązania regulacyjne przeciwko pro-cykliczności zostaną zidentyfikowane oraz zaimplementowane.

Rada Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (IASB, „International Accounting Standards Board”) opracowała wskazówki dotyczące istotnych kwestii, takich jak wycena oraz ujawnianie wartości godziwej instrumentów finansowych na nie płynnych rynkach, oraz zmieniła określone standardy, by umożliwić warunkową reklasyfikację określonych instrumentów finansowych. FEE wspierała szybką adopcję tych zmian przez Unię Europejską. Działanie miało na celu przywrócenie przestrzeni współpracy pomiędzy bankami a innymi instytucjami finansowymi, które sprawozdają według MSSF oraz tymi, które czynią to według amerykańskich Ogólnie Akceptowanych Zasad Rachunkowości (US GAAP, „United States Generally Accepted Accounting Principles”). FEE jednakże ostrzegało przed dalszymi znaczącymi zmianami bez uwzględniania czasu, niezbędnego do przemyślenia ich konsekwencji. Dodatkowo jakiegokolwiek odejście od MSSF może zburzyć zaufanie inwestorów oraz zaszkodzić konkurencyjności podmiotów europejskich, a także poważnie podważyć proces globalnej konwergencji standardów sprawozdawczości finansowej.

Zarządzanie w interesie publicznym oraz niezależność IASB – globalnej instytucji, ustanawiającej standardy sprawozdawczości finansowej – muszą pozostać bezdyskusyjne. FEE jest zdania, że IASB zademonstrowało zdolność do reakcji na znaczące kwestie w sposób odpowiedni, wystarczająco szybki oraz efektywny, jednakże dyskutowano o tym, iż w trakcie debaty naciski polityczne na niezależnego regulatora przekroczyły akceptowalny poziom.

Na poziomie europejskim istotne jest odpowiednie wyposażenie Europejskiej Grupy Doradczej ds. Sprawozdawczości Finansowej (EFRAG, „European Financial Reporting Advisory Group”), by była ona aktywna, obok IASB, już na wczesnym etapie procesu stanowienia standardów. Może to być jedynie osiągnięte poprzez powiększenie EFRAG, która zajmuje najlepszą pozycję, aby informować IASB nt. kwestii sprawozdawczości finansowej z europejskiego punktu widzenia, oraz przyczyniać się do znalezienia najlepszych rozwiązań złożonych problemów, zainicjowanych bądź zaakcentowanych przez finansowe zamieszanie. W rezultacie EFRAG potrzebuje uprawnień oraz niezbędnego wsparcia finansowego na poziomie Unii Europejskiej, jak i krajowym.

Właściwa koordynacja, konsultacja oraz należyta procedura w procesie stanowienia standardów przez IASB są najlepszym zabezpieczeniem jakości, stosowności oraz niezależności.

Ład korporacyjny jest istotną częścią systemu

Procesy ładu korporacyjnego są złożone i łączą się wzajemnie z innymi systemami, w tym sprawozdawczości finansowej, rewizji finansowej, systemem komunikacji korporacyjnej. Zmiany w jednym obszarze mogą spowodować niezamierzone konsekwencje w innym, i dlatego istotne jest, żeby wszelkie proponowane zmiany podlegały szerokim analizom. Szczególnie istotne są poprawne procesy zarządzania ryzykiem.

FEE w pełni wspiera zapisy Unii Europejskiej dotyczące komitetów audytu, ładu korporacyjnego oraz zarządzania ryzykiem. Niestety, ostatnio opublikowane komunikaty dotyczące transpozycji Dyrektywy 2006/43/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 maja 2006 r. w sprawie ustawowych badań rocznych sprawozdań finansowych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych, zmieniająca dyrektywy Rady 78/660/EWG i 83/349/EWG oraz uchylająca dyrektywę Rady 84/253/EWG pokazują, że transpozycja przez

Kraje Członkowskie opóźnia się, i dotyczy to w szczególności części poświęconej komitetom audytu (art. 41 ww. Dyrektywy). Przepisy te powinny być odpowiednio transponowane oraz wcielone w życie zanim rozważana będzie jakakolwiek dalsza reforma.

Komitety audytu są odpowiedzialne za monitorowanie skuteczności systemów kontroli wewnętrznej. Podczas gdy wiele uwagi poświęcono niezależności członków komitetów audytu, istotne pozostają ich wiedza ekspercka oraz zdolność do odpowiedniego i odpowiedzialnego pełnienia ww. roli.

Stało się jawne, że na rynkach kapitałowych, skupiających nadmierną uwagę na krótkookresowych celach oraz zachęcających do krótkookresowego myślenia w zarządzaniu oraz inwestowaniu, istnieją zagrożenia. Schematy wynagradzania, zarówno pracowników, jak i dyrektorów, powinny być zaprojektowane w sposób przewidujący ich zrównoważone działanie. FEE jest przekonana, że wynagrodzenia oparte na spełnieniu określonych celów powinny mieć odniesienie do długookresowych efektywnych, odpowiedzialnych pod względem społecznym oraz środowiskowym, celów (sprawozdawczość zrównoważonego rozwoju). W ten sposób redukowane będą jakiegokolwiek niezamierzone krótkookresowe bodźce do nieodpowiedzialnego, ryzykownego oraz opartego na upatrywaniu jedynie krótkookresowych zysków, zarządzania. Wszelkie potencjalne zmiany powinny jednak zostać wdrożone po należytych konsultacjach oraz przy zapewnieniu, że spółki pozostaną zdolne do konkurowania o najlepszych pracowników.

Lepsze regulacje: jakość, a nie ilość

Regulatorzy muszą znaleźć złoty środek. FEE jest przekonana, że nowe bądź zrewidowane regulacje powinny zostać udoskonalone jedynie tam, gdzie istnieją wyraźne dowody na to, że ogólne korzyści, jakie przynoszą społeczeństwu, przeważają nad ich kosztami.

Odpowiednie inwestycje w zasoby przeznaczone na kwestie regulacyjne przez krajowe władze są kluczem do funkcjonowania rynków finansowych. Niezbędne jest znalezienie odpowiedniej równowagi pomiędzy uprawnieniami różnych regulatorów krajowych a sprawowaną przez nich władzą na poziomie paneuropejskim (CESR, CEIOPS oraz CEBS).

Dodatkowo, przyczyny kryzysu upatrywane są w indywidualnych zachowaniach uczestników rynku i kryjących się za nimi motywacjach. Wszystko to uwypukla **doniosłość standardów edukacyjnych**. Profesja księgowych będzie kontynuować promowanie zachowań swoich członków, cechujących się uczciwością, obiektywnością kompetencjami zawodowymi i należytą starannością, poufnością oraz profesjonalizmem, którzy zobligowani są przez Kodeks Etyki IFAC do przestrzegania ww. zasad, niezależnie od tego, czy wykonują zawód, czy też pracują poza nim.